



METHODOLOGY AND HISTORY OF PEDAGOGY

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

UDC 378.014.6:005.336.2(477)
DOI 10.35433/pedagogy.3(122).2025.1

IDENTIFYING BEST PRACTICES FOR IMPLEMENTING STUDY PROGRAMMES: THE EXPERIENCE OF THE NATIONAL AGENCY FOR HIGHER EDUCATION QUALITY ASSURANCE

A. P. Butenko*, O. V. Yeremenko**

The article examines the problem of determining the exemplary nature of practices for implementing study programmes and educational activities under study programmes in terms of assessing the levels of compliance with the Criteria for Evaluating study programmes in accordance with the Regulations on the Accreditation of study programmes for the Training of Higher Education Applicants, approved by Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine on 15 May 2024 No. 686. The survey conducted and analyzed covered a range of recipients corresponding to the number and characteristics of study programmes considered by the National Agency for Higher Education. In particular, the survey included the identification of the specified practices as exemplary from the point of view of the recipients, which made it possible to establish the existence of a wide range of views among the educational community on the characteristics of exemplary practices. Thus, the vast majority of respondents identify exemplary and positive practices as predominantly exemplary. However, ordinary compliance with requirements was also often identified as exemplary practice, which shows the instability of the interpretation of the category of exemplarity in the assessment of study programmes. Along with this, the issue of the need to unify the approach to the assessment of study programmes and identify best practices in their implementation is relevant. To this end, it is particularly important to develop and systematize the characteristics of best practices, especially in the sectoral context.

Keywords: assessment criteria, study programmes, best practice, Regulation of accreditation.

* Candidate of Historical Sciences (PhD in History), Associate Professor, Head
(National Agency for Quality Assurance in Higher Education)
abutenko@naqa.gov.ua
ORCID: 0000-0002-6946-292X

** Doctor of Sciences (Philology), Professor, Deputy Head
(National Agency for Quality Assurance in Higher Education)
oyeremenko@naqa.gov.ua
ORCID: 0000-0003-1331-1011

ВИЗНАЧЕННЯ ЗРАЗКОВИХ ПРАКТИК РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ: ДОСВІД НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

А. П. Бутенко, О. В. Єременко

У статті досліджується проблема визначення зразковості практик реалізації освітніх програм та освітньої діяльності за освітньої програми в аспекті оцінювання рівнів відповідності Критеріїв оцінювання освітньої програми відповідно до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України 15 травня 2024 року № 686. Проведене та проаналізоване опитування охопило коло реципієнтів, відповідне до кількості та характеристик освітніх програм, розглянутих Національним агентством із забезпечення вищої освіти. Опитування зокрема включало визначення вказаних практик відповідно до точки зору реципієнтів як зразкових, що дозволило встановити наявність широкого спектра бачення освітянською спільнотою характеристик зразкових практик. Так, переважна більшість опитаних встановлює зразкові і позитивні практики переважно як зразкові. Однак звичайну відповідність вимогам також зчаста було встановлено як зразкову практику, що показує нестабільність трактування категорії зразковості в аспекті оцінювання освітніх програм. Поряд із цим актуальним є питання необхідності уніфікації підходу до оцінювання освітніх програм та виявлення кращих практик у їх реалізації. Для цього передусім актуальною є розробка та систематизація ознак зразкових практик, особливо в галузевому аспекті.

Ключові слова: критерії оцінювання, освітня програма, зразкова практика, Положення про акредитацію.

Introduction of the issue. While drafting the Regulations on Accreditation of Study programmes in 2019, considering the need to develop a culture of quality and shape worldview changes, the participants of the discussions came up with the concept of granting accreditation with the designation "exemplary" to those study programmes that demonstrate outstanding and innovative practices. Assessment level A was defined as full compliance with the criterion or innovative/exemplary nature of compliance, there should have been no shortcomings [1]. This definition contributed to the ambiguous interpretations and numerous discussions in the educational community, with opinions varying significantly. For some, being exemplary has become an unattainable goal that study programmes in Ukraine are unable to demonstrate, while for others, it is something ordinary, a mere compliance with requirements. Explanations provided by representatives of the National Agency at numerous seminars and roundtable discussions, as well as posts in social media, did not significantly change the situation or contribute to objectivity. For this reason, in

Постановка проблеми. У процесі створення Положення про акредитацію освітніх програм у 2019 році, враховуючи необхідність розбудовувати культуру якості та формувати світоглядні зміни, під час дискусій виникла концепція надавати акредитацію із визначенням "зразкова" – для тих освітніх програм, які демонструють взірцеві та інноваційні практики. Рівень оцінювання А був визначений як повна відповідність критерію або інноваційний/взірцевий характер відповідності, недоліки мали бути відсутні [1]. Таке визначення сприяло неоднозначності інтерпретації та численним дискусіям освітянської спільноти, думки відчутно відрізнялися. Для когось зразковість стала недосяжною висотою, яку не здатні продемонструвати освітні програми в Україні, для когось навпаки, чимось звичайним, простою відповідністю вимогам. Пояснення представників Національного агентства на численних семінарах та круглих столах, дописи у медійних ресурсах не дуже змінили ситуацію та не сприяли об'єктивності підходів. Для цього у процесі

the process of improving the Regulations on Accreditation of Study programmes, it was established that study programmes must meet the A level of compliance for the following evaluation criteria: Criterion 2. Structure and Content of the Study programme, Criterion 6. Human resources, Criterion 8. Internal Quality Assurance of the Study programme [2]. The explanation is as follows: for a study programme to be considered exemplary, its content must demonstrate exemplary practices, it must have the best lecturers who implement this exemplary content, and, ultimately, the practices of the internal quality assurance system for this study programme must also be exemplary. This approach also required changes to the description of the A level of compliance: exemplary and/or innovative practices in implementing the specified Criterion, which has directly influenced the implementation of the study programme, and full compliance with the specified Criterion, absence of shortcomings [7; 9].

However, the notion of exemplarity still remains debatable, given the extraordinary circumstances that could not but affect the implementation of study programmes and, in fact, the very ability of Ukrainian higher educational institutions to operate (the COVID pandemic, russia's full-scale invasion), and the very possibility of granting exemplary accreditation has been questioned.

The aim of the research: to analyze the definition of exemplary practices in the educational community to clarify the tasks of the National Agency for Higher Education Quality Assurance in terms of standardizing approaches to their assessment.

Results and discussion.

General description of the survey methodology. To conduct this study, we organized a survey based on a quantitative method that allowed us to collect and process information from a significant number of respondents. For this purpose, we used the standard Google survey platform, which is familiar to most respondents, widely used, and sufficient for organizing surveys of this level.

вдосконалення Положення про акредитацію освітніх програм була встановлена необхідність рівня відповідності А для таких критеріїв оцінювання освітньої програми: Критерій 2. Структура і зміст ОП, Критерій 6. Людські ресурси, Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми [2]. Це пояснюється наступним: щоб освітня програма була визначена як зразкова, змістовно вона має демонструвати зразкові практики, на ній повинні бути найкращі викладачі, які втілюватимуть цей зразковий зміст, і, зрештою, практики функціонування внутрішньої системи забезпечення якості на цій освітній програмі також мають бути зразковими. Такий підхід вимагав і зміни опису визначення рівня відповідності А: зразковість та/або інноваційність практик реалізації визначеного Критерія, що безпосередньо вплинуло на реалізацію освітньої програми, та повна відповідність визначеному Критерію, відсутність недоліків [7; 9].

Однак, на сьогодні поняття зразковості усе ще є дискусійним, адже, враховуючи надзвичайні обставини, що не могли не позначитися на реалізації освітніх програм, власне, можливості діяльності українських закладів вищої освіти (пандемія COVID, повномасштабне вторгнення росії), під сумнів поставлена сама можливість надавати зразкові акредитації.

Мета статті: проаналізувати визначення зразкових практик освітньої спільноти для з'ясування завдань Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти в аспекті унормування підходів до їх оцінювання.

Виклад основного матеріалу.

Загальний опис методики опитування. Для проведення цього дослідження нами було організовано опитування, що базувалося на кількісному методі, який дозволив зібрати та обробити інформацію значної кількості респондентів. З цією метою нами було використана стандартна платформа для опитувань Google, що є відомою більшості респондентів,

The purpose of the survey was to study the way representatives of higher educational and scientific institutions define processes aimed at ensuring the quality of higher education and how they identify best practices in the implementation of study programmes. To this end, we studied the responses of academic and teaching staff (ATS) regarding their understanding and assessment of measures and approaches to ensuring the quality of higher education and their level of exemplarity in the respondents' opinion.

Research methods. To conduct this study, we collected a sufficient sample of respondents, covering a significant number of participants of the educational process involved in the internal quality assurance system, which allowed us to achieve statistical objectivity. We used quantitative and qualitative research methods to process the collected data. We applied standardized tools to achieve objectivity in all collected data: a single questionnaire, clearly defined answer options, or an equal opportunity to answer with "your own answer".

Quantitative data was processed using Excel with special settings for data selection and comparison. The following methods were applied: descriptive statistics, correlation analysis, factor analysis, and frequency analysis, which allowed high-quality analysis of the collected information in accordance with the research task. In particular, we calculated frequency distributions, mean values, and their correlations.

Qualitative research methods were based on content, in-depth understanding of processes, and experience in the research field. To accomplish the task, content analysis was used to interpret text responses. In particular, to analyze open-ended responses, we used thematic analysis, and interpretative analysis methods, which together made it possible to identify key trends that demonstrate the level of understanding the role of the higher education quality assurance system, as well as understanding the term "exemplary practices", and the degree of subjectivity in the perception of both the term itself and

загально поширеною та достатньою для організації опитувань подібного рівня.

Метою опитування стало дослідження визначення представниками закладів вищої освіти та наукових установ процесів, спрямованих на забезпечення якості вищої освіти та розуміння зразкових практик при реалізації освітніх програм. З цією метою нами було проведено вивчення відповідей науково-педагогічних працівників (НПП) щодо їх сприйняття та оцінки заходів, підходів до забезпечення якості вищої освіти та рівні їх зразковості на думку респондентів.

Методи дослідження. Для проведення цього дослідження нами було зібрана достатня вибірка респондентів, що охоплює значну кількість учасників освітнього процесу задіяних у внутрішній системі забезпечення якості, що дозволило досягти статистичної об'єктивності. При обробці зібраних даних нами були використанні кількісні та якісні методи дослідження. Для досягнення об'єктивності до всіх зібраних даних використовувалися стандартизовані інструменти: єдина анкета, чітко визначені варіанти відповідей, або рівнозначна можливість для відповіді "власним варіантом".

Кількісні дані оброблялися за допомогою програми Excel з використанням спеціальних налаштувань для відбору та порівняння даних. Були застосовані методи: описової статистики, кореляційного аналізу, факторного аналізу, аналізу частот, що дозволили якісно працювати зібрану інформацію відповідно до завдання дослідження. Зокрема були розраховані частотні розподіли, середні значення та їх кореляції.

Якісні методи дослідження базувалися на контентному, глибинному розумінні процесів та досвіді у сфері дослідження. Для виконання поставленого завдання були використані контент-аналіз для інтерпретації текстових відповідей, зокрема для аналізу відкритих відповідей, тематичний аналіз, інтерпретативний аналіз, що в комплексі дозволили виявити ключові тенденції,

the consequences of the dissemination of these practices.

1,689 representatives of higher education institutions participated in the survey. The survey participants are characterized by the following criteria:

- position in a higher education institution: academic and teaching staff, teaching staff, academic staff, head of a structural unit responsible for ensuring the quality of higher education, representative of the administration;

- age: we propose dividing people into groups by a decade, as well as before/after a certain age category;

- field of study (a drop-down list provided a list of 29 fields of study valid at that time, in accordance with the List of Fields of Study and Specialties approved by Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 266 of April 29, 2015, taking into account changes in 2016-2022). This list of fields of study was used because the National Agency had been operating in accordance with it throughout the entire period of its external evaluation of study programmes.

The main research tool was a questionnaire based on previous studies of study programme accreditation materials [11] and on discussions with a focus group of members of the National Agency for Higher Education Quality Assurance.

The questionnaire consisted of three sections:

- socio-demographic and professional data of respondents (age, position, specialty);

- questions concerning specific practices and their compliance with individual perceptions of the exemplary/innovative nature of these practices;

- open-ended questions about respondents' attitudes to exemplary practices, suggestions for improving their assessment.

The material was compiled during the period from July 8, 2024, to December 18, 2024. All respondents were informed about the purpose of the study, guaranteed complete anonymity of their responses, and gave their consent to the processing and storage of their personal data, which would not be transferred to third parties.

що відображають стан сприйняття ролі системи забезпечення якості вищої освіти, ступеня розуміння ролі, значення "зразкових практик" ступеню суб'єктивності при сприйнятті як самого терміну, так і наслідків поширення відповідних практик.

В опитуванні взяли участь 1689 представників закладів вищої освіти. Учасники опитування характеризуються за наступними критеріями:

- посада у закладі вищої освіти: науково-педагогічний працівник, педагогічний працівник, науковий працівник, керівник структурного підрозділу, що відповідає за забезпечення якості вищої освіти, представник адміністрації;

- вік: запропонований поділ на групи за десятиріччями, а також до/після певної вікової категорії;

- галузь знань (випадним списком був наданий перелік із чинних на той час 29 галузей, відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, затверджений постановою КМУ від 29 квітня 2015 року № 266 з урахуванням змін у 2016-2022 роках). Цей перелік галузей був застосований, оскільки Національне агентство весь період своєї діяльності із зовнішнього оцінювання освітніх програм діяло відповідно до нього.

Основним інструментом дослідження стала анкета, укладена на основі попередніх досліджень матеріалів акредитацій освітніх програм [11] та обговорення з фокус-групою членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

За структурою анкета складалася із трьох блоків:

- соціально-демографічні та фахові дані респондентів (вік, посада, спеціальність; питання, що стосуються конкретних практик та їх відповідності індивідуальному сприйняттю зразковості/інноваційності цих практик;

- питання відкритого типу щодо ставлення респондентів до зразкових практик, пропозиції щодо удосконалення їх оцінювання.

Матеріал збирався з 08.07.2024 по 18.12.2024. Усі респонденти були поінформовані про мету дослідження, їм

Twenty-three respondents, or 1.4%, did not consent to the use of their personal data. Therefore, when describing and analyzing aspects that required access to personal data, the questionnaires of these individuals were not considered.

The profile of the target audience is as follows: among the respondents, the vast majority were academic and teaching staff – 1,409 (83.4%), the smallest number was teaching staff – 11 (0.7%), there was also a small number of academic staff – 21 (1.2%), heads of structural units responsible for ensuring the quality of higher education – 84 (5.0%), and representatives of the administration of higher education institutions – 126 (5.7%). It should be noted that some of the survey participants used the "Other" option and described themselves in a different way, mainly due to their role in the quality assurance system (for example, as a guarantor of a study programme).

In terms of age characteristics, there were 737 people aged 41 to 50 who took part in the survey, and the group of people aged 31 to 40 (304 people) was also quite active. There were 152 recipients aged 61 to 70 and 39 people aged 51 to 60. Thirty-six respondents indicated that they belonged to the "over 70" age group. Only four respondents were younger than 30.

The largest number of respondents from study programmes were from the following fields of study: 192 people (19.4%) were representatives of the field of study 01 Education and Pedagogical Sciences, and 175 (10.4%) were representatives of the field of study 07 Management and Administration. The least represented in the survey were representatives of the fields of Journalism (17 people) and Civil Security (16 people).

Results. To solve the problems and achieve the research objectives, we will focus on the total number of accredited study programmes defined as "exemplary" (hereinafter referred to as exemplary SPs) and their correlation with the total number of accredited study programmes. The total number of study programmes reviewed by the National Agency is based on the annual reports of

гарантувалася повна анонімність їхніх відповідей та вони надали згоду на обробку та зберігання їх персональних даних, які не будуть передані їх третім особам. 23 особи з опитаних, що складало 1,4 %, не дали згоду на використання персональних даних. Тому при описі та дослідженні складових, що потребували доступу до персональних даних, анкети цих осіб не враховувалися.

Характеристики цільової аудиторії є наступними: з респондентів науково-педагогічних працівників переважна більшість – 1409 (83,4%), педагогічних працівників найменше – 11 (0,7%), також незначна кількість наукових працівників – 21 (1,2%), керівників структурного підрозділу, що відповідає за забезпечення якості вищої освіти – 84 (5,0%), представників адміністрації закладів вищої освіти – 126 (5,7%). Варто відзначити, що частина учасників опитування скористалися опцією "Інше" і охарактеризували себе в інший спосіб, переважно через свою роль у системі забезпечення якості (наприклад, гарант освітньої програми).

Щодо вікових характеристик, то в опитуванні взяли участь 737 особи віком від 41 до 50 років, досить активною виявилася і група осіб від 31 до 40 років (304 особи), 152 особи з числа реципієнтів – віком 61-70 років, 39 осіб – від 51 до 60 років. 36 осіб з опитаних вказали приналежність до вікової категорії "після 70 років". Лише четверо респондентів є молодшими за 30 років.

Найбільші за кількістю освітніх програм галузі були найактивнішими у проходженні опитування: 192 особи (19,4%) – представники галузі 01 Освітні, педагогічні науки та 175 (10,4%) – представники галузі 07 Управління та адміністрування. Найменше в опитуванні взяли участь представників таких галузей Журналістика (17 осіб) та Цивільна безпека (16 осіб).

Результати дослідження. Для вирішення завдань та досягнення мети дослідження звернемо увагу на загальну кількість акредитованих освітніх програм із визначенням "зразкова" (далі – зразкові ОП) та їх співвіднесення з усім обсягом акредитованих освітніх

the National Agency published on its official website [3-8]. The number of accredited educational programs designated as "exemplary" is determined in accordance with the data of the National Agency's information and communication system (hereinafter referred to as ICS). It should be noted that these data differ from the number of resolutions, since such accreditation cases were quite often returned for reconsideration by sectoral expert councils (hereinafter referred to as SEC) to better justify exemplary practices (for example, out of 64 exemplary study programmes at the educational and scientific level of Doctor of Philosophy, 12 were returned to the SEC for reconsideration). This ratio is shown in Table 1 and demonstrates the generally insignificant number of such study programmes: their percentage fluctuates annually between 0.9% in 2023 and 2.9% in 2020.

програм. Загальна кількість розглянутих Національним агентством освітніх програм використана за річними звітами Національного агентства, опублікованими на його офіційному сайті [3-8]. Кількість акредитованих освітніх програм із визначенням "зразкова" встановлена відповідно до даних інформаційно-комунікаційної системи Національного агентства (далі – ІКС). Варто зауважити, що ці дані відрізняються від кількості рішень, оскільки подібні акредитаційні справи досить часто поверталися на повторний розгляд галузевих експертних рад (далі – ГЕР) для кращого обґрунтування зразкових практик (наприклад, із 64 зразкових ОП за освітньо-науковим рівнем доктора філософії було повернуто на ГЕР для повторному розгляду 12). Це співвідношення наведене в таблиці 1 і показує загалом незначну кількість подібних освітніх програм: їх відсоток щорічно коливається між 0,9 % у 2023 році та 2,9 % у 2020 році.

Table 1

Ratio of exemplary EPs to the total number of accredited ones for the corresponding year

Year	Total number of EPs	Exemplary EPs	%
2019	162	2	1.2
2020	1369	40	2.9
2021	2171	38	1.7
2022	904	15	1.7
2023	1561	14	0.9
2024	1232	16	1.3
TOTAL	7399	125	1.7

An analysis of accredited study programmes with the designation "exemplary" by field of study (the list of fields is provided in accordance with the National Agency's ICS) shows a noticeable lack of uniformity in the approaches of sectoral expert councils in proposing decisions on exemplary accreditation. Thus, it is known that the largest number of study programmes is represented in fields of study

Аналіз акредитованих освітніх програм із визначенням "зразкова" за галузями знань (перелік галузей наведений відповідно до ІКС Національного агентства) показує відчутну неуніфікованість підходів галузевих експертних рад для пропозицій щодо рішень про зразкову акредитації. Так, відомо, що найбільша кількість освітніх програм наявна за

01 Educational and Pedagogical Sciences and 07 Management and Administration, but only 5 exemplary programmes were identified among pedagogical programs, while in the field of study 07 there were 13, which is significantly more, although still not many in proportion to the total number of study programmes. At the same time, by 2024, there were no exemplary study programmes in the fields of study 27 Transport and 28 Public Administration.

галузями 01 Освітні, педагогічні науки та 07 Управління та адміністрування, однак серед педагогічних ОП було визначено лише 5 зразкових, натомість у галузі 07 – 13, значно більше, хоча пропорційно до загальної кількості ОП усе одно небагато. При цьому до 2024 року були відсутні зразкові ОП у галузях 27 Транспорт та 28 Публічне управління.

Table 2

Number of exemplary EPs by the field of study

Field of study	Number of exemplary EPs
01 Educational, Pedagogical Sciences	5
02 Culture and Arts	2
03 Humanities	12
04 Theology	1
05 Social and Behavioral Sciences	13
06 Journalism	2
07 Management and Administration	13
08 Law	1
09 Biology	6
10 Natural Sciences	10
11 Mathematics and Statistics	7
12 Information Technologies	5
13 Mechanical Engineering	2
14 Electrical Engineering	3
15 Automation and Instrument Making	2
16 Chemical Engineering and Bioengineering	5
17 Electronics, Automation and Electronic Communications	2
18 Production and Technologies	1
19 Architecture and Construction	3
20 Agricultural Sciences and Food	2
21 Veterinary Medicine	4
22 Health Care	8
23 Social Work	2
24 Service Sector	6
25 Military Sciences, National Security, State Border Security	1
26 Civil Security	1
27 Transport	0
28 Public Management and Administration	0
29 International Relations	6

In terms of educational levels, the significant preponderance of exemplary SPs at the educational level of Doctor of Philosophy is notable, which clearly highlights the subjectivity of determining

За освітніми рівнями привертає до себе увагу значна перевага зразкових ОП на освітньому рівні доктора філософії, що очевидно підкреслює суб'єктивність встановлення рівня відповідності А у

the A level of compliance in the early years of the National Agency's operation.

перші роки діяльності Національного агентства.

Table 3

Educational level	Number of exemplary EPs
PhD	64
PhD in Arts	0
Master	38
Bachelor	22
Junior Bachelor	1

To understand the context of this study, it is important to explain the concept of "exemplary practice" and the purpose of introducing this level, as well as to understand the flexibility in defining these practices and the holistic approach in confirming them by the National Agency. According to the methodological guide "Explanation on the Application of Criteria for Assessment of the Study Programme Quality", a practice is considered exemplary if: it is effective, demonstrates consistently high results over a long period of time, has a positive impact on the educational process, can be used as a model or benchmark for others to follow, and is based on proven methods" [7; 9]. At the same time, a practice is innovative if: it is not only effective, but also introduces new ideas, methods, or technologies, and is based on the implementation of creative, original ideas [7; 9].

In other words, these are not clearly defined indicators, but rather a combination of techniques, methods, and approaches to the implementation of a study programme, involving partners, specialists, equipment, and specific tools to achieve the goals of a given study programme. It is important to note that for different fields of study, these may be completely different examples or even further: best practices in one field may be commonplace in another. We emphasize that best practices can be used as a model to follow to achieve the goals of a study programme.

Evidently, compliance with general requirements established by regulatory documents or the dissemination of examples already applied in this field cannot be considered best practice.

Важливим для розуміння контексту цього дослідження є пояснення самого поняття "зразкова практика" та мета запровадження цього рівня, а також розуміння гнучкості при визначенні цих практик і холистичному підході при підтвердженні їх Національним агентством. Якщо звернутися до методичного посібника "Роз'яснення щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми", то зразковий характер має практика якщо, – "...вона ефективна, демонструє стабільно ефективні результати протягом тривалого часу і позитивно впливає на освітній процес, а також може використовуватись як зразок, орієнтир для наслідування і ґрунтується на перевірених методах" [7; 9]. У той же час практика, що має інноваційний характер, є такою, якщо, "...вона не лише ефективна, але й впроваджує нові ідеї, методи або технології, побудована на застосуванні креативних, оригінальних рішень" [7; 9]

Тобто це не є чітко встановлені показники, а використання комбінації прийомів, методів, підходів до реалізації освітньої програми залучення до її реалізації партнерів, фахівців, устаткування, специфічного обладнання для досягнення цілей конкретної освітньої програми. Важливо, що для різних галузей знань це можуть бути цілком різні приклади чи більше: кращі практики в одній галузі можуть бути повсякденними в іншій. Наголошуємо, що кращі практики можна застосовувати як певний приклад для наслідування для досягнення цілей освітньої програми.

However, this does not in any way affect the positive implementation of the study programme or its beneficiaries.

The survey proposed definitions of exemplary and/or innovative practices that directly influenced the implementation of the study programme, as well as full compliance with the specified criteria and the absence of shortcomings. However, a certain proportion (13%) of respondents proposed their own definitions of exemplary practices based on a wide range of criteria.

We used a scale from 0 to 5 in 19 survey questions to determine recipients' perceptions of exemplary practices, where 0 meant "I do not consider this to be exemplary" and 5 meant "this is an exemplary practice". Thus, scores of "4" and "5" indicate a high level of exemplarity for certain practices.

We chose the following groups of practices for implementing the study programme and educational activities under the study programme for the questionnaire: (1) potentially exemplary/innovative practices, (2) practices that are not exemplary, and (3) practices that may or may not be exemplary depending on the conditions, availability of more detail, and context. For the convenience of analysis, we divided the practices into two parts: criteria-based and general, relating to the entire EP.

Criterion 1. Designing the study programme. Implementing the practice of "Employers develop the SP profile". Ninety-four percent of respondents consider this practice exemplary, with the vast majority rating it quite highly – 4 or 5 points (49.5% in total), while 6% of respondents do not consider it exemplary.

Criterion 2. Structure and content of the SP, Implementing the practice "Successful implementation of dual education, truly motivated by the content of the SP". Only 5% of respondents do not consider this practice successful, while an even larger number of respondents consider it exemplary, giving it a rating of 4 or 5 – 63.1%.

These two practices confirm that representatives of higher educational establishments understand the

Очевидним є те, що виконання встановлених нормативними документами загальних вимог чи поширення вже застосованих в цій галузі прикладів не може вважатися кращою практикою. Та це ніяким чином не впливає на позитивну реалізацію освітньої програми, її здобувачів.

В опитуванні було запропоновано визначення зразковості та/або інноваційності практик, що безпосередньо вплинули на реалізацію освітньої програми, та повна відповідність визначеному Критерію, відсутність недоліків. Однак певна частина (13%) респондентів запропонували власні визначення зразковості, які ґрунтуються на широкому спектрі критеріїв.

У 19 позиціях опитування для визначення сприйняття реципієнтами зразкових практик була використана шкала від 0 до 5, де 0 – "не вважаю зразковими", 5 – "це зразкова практика". Таким чином, бали визначення "4" та "5" є високим рівнем визначення зразковості певних практик.

Для анкети були обрані наступні групи практик реалізації освітньої програми та освітньої діяльності за освітньою програмою: (1) потенційно зразкові/інноваційні практики, (2) практики, які не є зразковими, та (3) практики, які можуть бути зразковими або ні відповідно до умов, наявності більшої деталізації та контексту. Для зручності аналізу практики розділені на дві частини: за критеріями та загальні, що стосуються всієї ОП.

Критерій 1. Проектування освітньої програми. Практика "Роботодавці формують профіль ОП". 94% респондентів вважають цю практику зразковою, причому переважна більшість оцінюють її досить високо – 4 або 5 балів (49,5% сумарно), 6% респондентів не вважають її зразковою.

Критерій 2. Структура і зміст освітньої програми, практика "Успішна реалізація дуальної освіти, справді вмотивованої змістом ОП". Лише 5% респондентів не вважають цю практику успішною, ще більша кількість опитаних

importance of stakeholders' influence on the study programme.

Criterion 3. Access to SP, implementing the practice "Exemplary opportunities and practices for transferring learning outcomes from another SP". However, 11.8% do not consider it exemplary, despite the direct reference to exemplarity in the wording of the practice (keyword "exemplary"). Instead, 45.7% of respondents consider it exemplary with a rating of 4, and 63.1% with a rating of 5.

Criterion 4. Learning and teaching, implementing the practice "Effective internationalization in the educational process, in particular the involvement of foreign specialists in the educational process". It is rated by respondents very highly, at around 80%. There is an ambivalence in the approach to understanding such exemplary practice, since internationalization is a time requirement necessary for the successful implementation of a study programme, but it is not something unique and special in higher education today

Criterion 6. Human resources, implementing the practice "An exemplary system for improving the professional qualifications of teachers developed at the higher educational institution, which was used by ATS in the study programme". It received the highest results in terms of recognition as exemplary, with only 4.4% of respondents deciding that it was not exemplary, despite the direct definition of its exemplary nature. Obviously, the key word also contributed to the high level of recognition.

Criterion 7. Educational environment, implementing the practice "Effective security of the educational environment". It is currently a very important and relevant aspect of the educational activities of higher education institutions, and we believe that this is the reason why it was recognized as exemplary by the majority of respondents. Only 8.3% do not consider it exemplary, which, obviously, should have corresponded to reality.

Criterion 8. Internal quality assurance system for study programmes. The best practice "Non-standard mechanisms for interaction between higher education

вважають її зразковою за оцінкою 4 та 5 – 63,1%.

За цими двома практиками ми бачимо підтвердження розуміння представниками ЗВО важливості впливу стейкхолдерів на освітню програму.

Критерій 3. Доступ до ОП, практика "Взірцеві можливості та практики перезарахування результатів навчання на іншій ОП" проте 11,8 % не вважають її зразковою, незважаючи на пряму вказівку на зразковість у формулюванні практики (ключове слово "взірцевий"). Натомість 45,7% опитаних вважають її зразковою за оцінкою 4 та 5 – 63,1%.

Критерій 4. Навчання і викладання, практика "Ефективна інтернаціоналізація в освітньому процесі, зокрема залучення іноземних фахівців до освітнього процесу" визначена респондентами дуже високо, близько 80%. Наявна амбівалентність підходу до розуміння такої зразкової практики, оскільки інтернаціоналізація є вимогою часу, необхідною для успішної реалізації освітньої програми, однак не є чимось унікальним і особливим у вищій освіті на сьогодні.

Критерій 6. Людські ресурси, практика "Взірцева розроблена у ЗВО система підвищення кваліфікації викладачів, якою скористувалися НПП за освітньою програмою" отримала найвищі результати визнання зразковою, лише 4,4% респондентів вирішили, що вона не є зразковою, попри пряму дефініцію її взірцевості. Очевидно, що ключове слово також сприяло високому рівню визнання.

Критерій 7. Освітнє середовище, практика "Дієве забезпечення безпеки освітнього середовища" нині є дуже важливим та актуальним аспектом освітньої діяльності закладів вищої освіти, вважаємо, що цим і обумовлене її визнання зразковою більшістю респондентів. Лише 8,3% не вважає це зразковим, що, очевидно, мало б відповідати реаліям.

Критерій 8. Внутрішня система забезпечення якості освітньої програми. Зразкова практика "Нешаблонні механізми взаємодії ЗВО та стейкхолдерів, з особливим акцентом на

institutions and stakeholders, with a particular focus on cooperation with higher education students and employers" attracted the attention of the vast majority of respondents. Only 1.1% did not consider this practice exemplary, while 85.5% of respondents gave it a high rating (4 or 5 points).

Criterion 9. Transparency and publicity, the practice "Exemplary in terms of convenience and clear structure of providing information about SP on the official website of the HEI" also contains the keyword "exemplary", so the majority of respondents recognized it as exemplary (91.2%). However, the rather subjective description of convenience could confuse respondents and cause them to doubt.

Criterion 10. Research-based learning, practice "Innovative research projects involving postgraduate supervisors and engaging higher education students" received a high level of compliance. 84.8% of respondents rated it at 4 and 5 points, with 60.9% – the highest of all the proposed practices – receiving a rating of 5 points. The keyword "innovative" probably played an important role here as a recognizable marker for participants.

The following practices apply to the entire study programme. These are practices that can be interpreted as exemplary only in the presence of additional facts and only in the context of the relevant circumstances:

- combined elective courses, namely a combination of blocks and choices from the catalog (46.8% choose a high level of certainty that this is an exemplary practice);

- institutional practice not implemented in this SP (11.1% choose a high level of certainty that this is an exemplary practice);

- a large number of agreements concluded with foreign universities (46.4% of respondents with a high level of certainty consider this practice to be exemplary);

- availability of a significant amount of the latest equipment (79.1% of respondents with a high level of certainty consider this practice to be exemplary);

- significant amounts of bonuses for teachers (53.7% of respondents with a high

співпраці зі здобувачами вищої освіти та роботодавцями" привернула увагу значної більшості респондентів. 1,1% не вважають таку практику зразковою, натомість високий рівень визнання (4 та 5 балів) виказали 85,5% респондентів.

Критерій 9. Прозорість та публічність, практика "Взірцеве за зручністю та чіткою структурою надання інформації про ОП на офіційному сайті ЗВО" також містить ключове слово "взірцевий", тож більшість респондентів визнали її взірцевою (91,2%). Хоча наявна досить суб'єктивна характеристика зручності могла б заплутати респондента та примусити його сумніватися.

Критерій 10. Навчання на дослідженнях, практика "Інноваційні дослідницькі проекти, у яких беруть участь наукові керівники аспірантів, залучаючи до них здобувачів вищої освіти" отримала високий рівень відповідності. 84,8% респондентів визначити рівень у 4 та 5 балів, при цьому 60,9% – найбільше з усіх запропонованих практик – отримали визначення 5 балів. Ключове слово "інноваційний" ймовірно відіграло тут важливу роль впізнаваного учасниками маркера.

Наступні практики стосуються усієї освітньої програми. Йдеться саме про ті практики, які можуть бути інтерпретовані як зразкові лише при наявності додаткових фактів та лише при наявності відповідного контексту:

- комбінована вибірковість, а саме поєднання блоків та вибору з каталогу (46,8% обирають високий рівень визначеності, що це зразкова практика);

- інституційна практика, не реалізована на цій ОП (11,1% обирають високий рівень визначеності, що це зразкова практика);

- велика кількість угод, укладених з іноземними університетами (46,4% респондентів з високим рівнем визначеності вважають цю практику зразковою);

- наявність значної кількості новітнього обладнання (79,1% респондентів з високим рівнем визначеності вважають цю практику зразковою);

level of certainty consider this practice to be exemplary);

the availability of psychological services at the university (45.6% of respondents with a high level of certainty consider this practice to be exemplary);

an extensive regulatory framework for higher education institutions that regulates the internal system of quality assurance in education (46.4% of respondents with a high level of certainty consider this practice to be exemplary);

active dissemination of information about SP on social networks (43.9% of respondents with a high level of certainty consider this practice to be exemplary);

numerous publications in scientometric journals by faculty members working on the study programme (56.8% of respondents with a high level of certainty consider this practice to be exemplary).

It is noteworthy that only a few respondents did not consider them exemplary: ranging from 7.5% to 33.7%.

Obviously, uniqueness in the implementation of an study programme that leads to violations of educational legislation is not an exemplary practice under any circumstances (a total of 44.4% recognized this practice as exemplary in the rating range from 1 to 5 points, but it is clearly a significant drawback). However, the majority of respondents still considered it not exemplary.

Conclusions and research perspectives. The analysis of the survey indicates that, depending on their own experience determined by their position in a higher educational institution, the specifics of the higher education quality assurance system in HEIs, and their understanding of the implementation of external higher education quality assurance procedures, each respondent rates the examples of best practices differently. Often, representatives of universities and scientific institutions believe that educational practices that demonstrate certain positive characteristics are exemplary. Others demonstrate excessive demands on exemplary practices, which is reflected in their answers to open-ended questions.

значні обсяги преміювання викладачів (53,7% респондентів з високим рівнем визначеності вважають цю практику зразковою);

наявність психологічної служби в університеті (45,6% респондентів з високим рівнем визначеності вважають цю практику зразковою); розгалужена нормативна база ЗВО, яка регулює внутрішню систему забезпечення якості освіти (46,4% респондентів з високим рівнем визначеності вважають цю практику зразковою);

активне інформування про ОП у соціальних мережах (43,9% респондентів з високим рівнем визначеності вважають цю практику зразковою);

численні публікації в наукометричних виданнях викладачів, які працюють на освітній програмі (56,8% респондентів з високим рівнем визначеності вважають цю практику зразковою).

Показово, що лише окремі респонденти не визнали їх зразковими: у діапазоні від 7,5% до 33,7%.

Очевидно, не є зразковою практикою ні за яких умов унікальність у реалізації освітньої програми, що спричиняє порушення освітнього законодавства (загалом 44,4% визнали цю практику зразковою у діапазоні оцінювання від 1 до 5 балів, однак вона очевидно є суттєвим недоліком). Однак більша частина респондентів усе ж таки визнали її не зразковою.

Висновки та перспективи досліджень. Опрацювання проведеного опитування вказує на те, що залежно від власного досвіду, зумовленого посадою у закладі вищої освіти, особливостей функціонування системи забезпечення якості вищої освіти у ЗВО, розуміння здійснення процедур зовнішньої системи забезпечення якості вищої освіти кожен з респондентів по-різному маркує наведені зразки зразкових практик. Зчаста представники університетів та наукових установ вважають, що освітня практика, яка демонструє певні позитивні характеристики і є зразковою. Інші ж демонструють надмірну вимогливість до зразкових практик, що проявляється у відповідях на питання відкритого типу.

We argue that the identification of best practices in the process of external assessment of study programmes as a tool for disseminating positive experiences is currently in its development stage. The extreme diversity of its perception is a cause for concern.

Thus, the study outlines the following tasks for the National Agency for Higher Education Quality Assurance:

promoting benchmarking in the adoption of best practices;

the need to clarify what exactly constitutes best practice for the implementation of study programmes;

identifying criteria for best practice both in general and for different fields of study.

Можна стверджувати, що виокремлення в процесі зовнішнього оцінювання якості освітніх програм зразкових практик як інструмента поширення позитивного досвіду на сьогодні існує на етапі становлення. Занепокоєння викликає надзвичайна багатовекторність її сприйняття.

Таким чином, проведене дослідження окреслює наступні завдання для Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти:

популяризація бенчмаркінгу в освоєнні зразкових практик;

потреба роз'яснення, що таке власне зразковість для реалізації освітніх програм;

виокремлення критеріїв зразковості як загалом, так і для різних галузей.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. *Metodychni rekomendatsii dlia ekspertiv Natsionalnoho ahentstva shchodo zastosuvannia Kryteriiv otsiniuvannia yakosti osvitnoi prohramy, zatverdzheni protokolom Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity vid 23.12.2019 № 9* [Methodological recommendations for experts of the National Agency on the application of the Criteria for assessing the quality of an study programme, approved by the protocol of the National Agency for Quality Assurance of Higher Education dated 12/23/2019 No. 9] [in Ukrainian].
2. *Polozhennia pro akredytatsiiu osvitnikh prohram, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity, zatverdzhene Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 15 travnia 2024 roku № 686* [Regulations on the accreditation of study programmes for which higher education applicants are trained, approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated May 15, 2024 No. 686] [in Ukrainian].
3. *Richnyi zvit Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity za 2019 rik* [Annual report of the National Agency for Quality Assurance of Higher Education for 2019] / za zah. red. S. Kvita. (2020). Kyiv: Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity, 244. Retrieved from: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/Report-2020.pdf> [in Ukrainian].
4. *Richnyi zvit Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity za 2020 rik* [Annual report of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education for 2020] / za zah. red. S. Kvita, & O. Yeremenko. (2021). Kyiv: Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity, 364. Retrieved from: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/Annual-report-2020.pdf> [in Ukrainian].
5. *Richnyi zvit Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity za 2021 rik* [Annual report of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education for 2021] / za zah. red. S. Kvita. (2022). Kyiv: Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity, 232. Retrieved from: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/Report-2021.pdf> [in Ukrainian].
6. *Richnyi zvit Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity za 2022 rik* [Annual report of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education for 2022] / za zah. red. A. Butenka, & O. Yeremenko. (2023). Kyiv: Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity, 111. Retrieved from: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Annual-report-2022-pik.pdf> [in Ukrainian].

7. *Richnyi zvit Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity za 2023 rik [Annual report of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education for 2023]* / za red. A. Butenka, O. Yeremenko, & N. Stukalo. (2024). Kyiv: Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity, 108. Retrieved from: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/Report-2023.pdf> [in Ukrainian].

8. *Richnyi zvit Natsionalnoho ahentstva iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity za 2024 rik [Annual report of the National Agency for Quality Assurance in Higher Education for 2024]* / za red. A. Butenka, O. Yeremenko, & N. Stukalo. (2025). Kyiv: Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity, 154. Retrieved from: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/Annual-report-2024.pdf> [in Ukrainian].

9. *Roziasnennia shchodo zastosuvannia Kryteriiv otsiniuvannia yakosti osvitnoi prohramy [Clarifications on the application of the Criteria for assessing the quality of a study programme]: metod. posibnyk [elektronne vydannia]* / A. Butenko, H. Denyskina, O. Yeremenko, O. Knysh, I. Simshah, & O. Trebenko. (2024). Kyiv: Natsionalne ahentstvo iz zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity, 127 [in Ukrainian].

10. *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*. (2015). Brussels, Belgium, 32 [in English].

11. *Akredytatsiini spravy [Accreditation matters]*. Retrieved from: https://public.naqa.gov.ua/?_gl=1*1n66uqp*_ga*MjA2ODI1MDM3MC4xNzMyOTE0MDY5*_ga_8PE503NFSB*czE3NTcxNjg5ODYkbzY3JGcxJHQxNzU3MTY5MDQyJGGo0JGwwJGgw [in Ukrainian].

Received: August 19, 2025

Accepted: September 08, 2025